

פרשת כי תשא

העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט ממחצית השקל לתת את תרומת ה' לכפר על נפשותיכם (ל, טו)

לכאורה תמוה, אם צייתה התורה ליתן מחצית השקל, מפני מה הוצרך הכתוב לפרש שהעשיר לא ירבה, והלא אם ירבה נמצא שלא נתן מחצית השקל. (וברמב"ן כתב עלה שאמר הכתוב זאת לעבור עליו בלאו).

ויש לבאר, דאם לא היה נאמר "העשיר לא ירבה", היינו טועים לחשוב, כי יכול העשיר להרבות אף יותר מסכום זה ויהיה דין מחצית השקל על כל הפרשתו לפי חשבון חצאי שקלים, ומשום כך פירשה התורה שהעשיר לא ירבה, ללמד כי כל מה שיוסיף אינו נידון כמחצית השקל אלא כסתם תרומה.

אלא דאכתי תיקשי המשך הפסוק "והדל לא ימעיט", וכי כיצד היה עולה על הדעת שהדל יוכל למעט ממחצית השקל, והרי קבעה התורה את שיעור התרומה והעמידתו על מחצית השקל.

וצריך לומר, שאין כוונת התורה לשלול נתינה של סכום הקטן ממחצית השקל, שהרי זהו דבר המובן מאליו, אלא שכוונת התורה לשלול נתינה זו בכמה תשלומים שיצטרפו יחדיו לסך מחצית השקל, וחייבה תורה לתת את כל המחצית בנתינה אחת.

וכן פסק הרמב"ם (פ"א מהלכות שקלים ה"א) אינו נותנו בפעמים רבות היום מעט ולמחר מעט, אלא נותנו כולו כאחת בפעם אחת, שזהו החידוש הנלמד מן הפסוק וכנ"ל.

(רבי יצחק זאב הלוי סאלאווייציק)

מדוע הוצרך הכתוב להזהיר דאסור לפחות באומרו והדל לא ימעיט, והלוא בכל מצות עשה אין לגרוע מהמצוה, ומה מיוחד כאן. עוד יש לדקדק, לשם מה הוסיפה התורה 'לתת את תרומת ה'', והלוא בהא אמרינן.

ונראה, דהתורה רמזה כאן, להא דכתב הרמב"ם (ריש הלכות שקלים) דצריך ליתן מחצית השקל בפעם אחת. ולא בפעמים רבות הינם מעט ולמחר מעט, ודנו האחרונים איה מקורו של הרמב"ם דלא נתפרש היכא.

וי"ל דמהכא נפקא, דע"כ אין כוונת הכתוב באומרו 'והדל לא ימעיט' שלא יתן כלל, דהלא לא צריך קרא. אלא בא הכתוב לומר שלא יתנו מעט מעט בפעמים רבות, והיינו דסיים הכתוב ואמר 'לתת את תרומת ה'' שהוא בא לתת את תרומת ה' בשלימות אלא שנותן מעט מעט, דכך אסור לעשות. וזה הכוונה והדל לא ימעיט.

(צמח דוד)

פרשת כי תשא

מקור: צמח דוד/רבי יצחק זאב הלוי סאלאווייציק